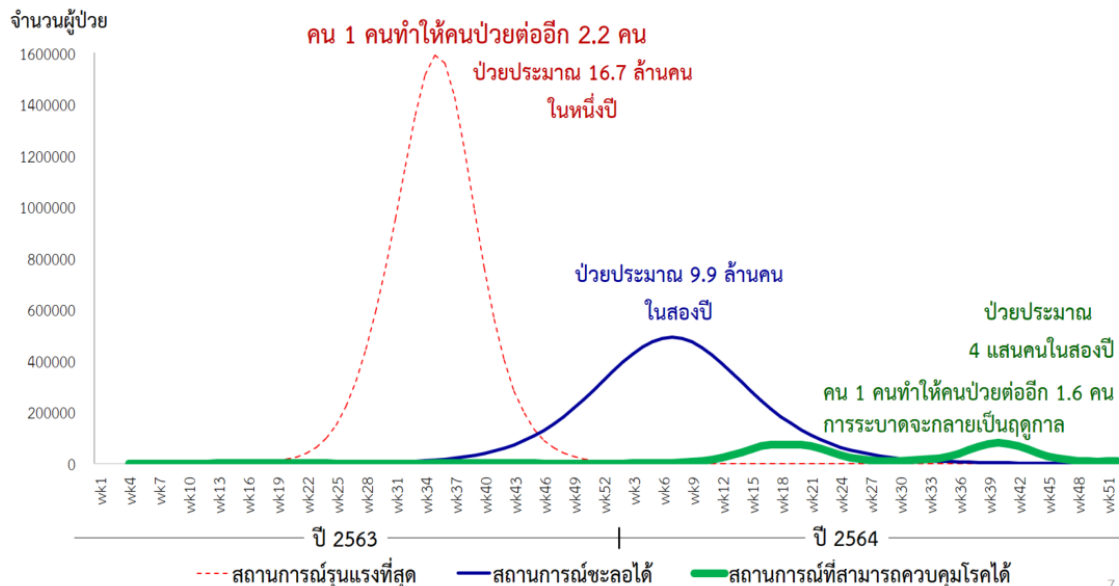

Topic: COVID-19 ตอนที่ 4 ระยะการระบาด และ ระดับการเตือนภัย	Authors: นพ.ชัยศ คุณานุสนธิ์
<p>หลังจากที่สถานการณ์ทั้งในประเทศและต่างประเทศขยายวงกว้างขึ้น พบผู้ติดเชื้อใหม่ทุกวัน ก็มีคำถามว่า การระบาดของประเทศไทยจะเข้าสู่ระยะที่ 3 เมื่อไร โดยเฉพาะเมื่อมีข่าวจากกระทรวงมหาดไทย ที่ยกระดับการเตือนภัยเป็นระดับที่ 3 ทำให้เกิดความสงสัยว่า การเตือนภัยระดับที่ 3 นี้ หมายถึงการระบาดเข้าสู่ระยะที่ 3 หรือไม่</p> <p>ขออธิบายว่า เรากำลังพูดถึงสองสิ่งคือ “ระยะ” ของการระบาด และ “ระดับ” การเตือนภัย</p> <p>ระยะของการระบาดที่ประเทศไทยใช้ มาจากคำว่า Epidemic stage ซึ่งจริงๆ ต่างจาก Epidemic Phase อยู่พอสมควร ในตอนท้ายของบทความนี้ค่อยกล่าวถึง Epidemic Phase แต่ตอนนี้มาคุยเรื่อง Epidemic stage ก่อน</p> <ul style="list-style-type: none"> ● การระบาดระยะที่ 1 (Stage 1) หมายถึงการระบาดเกิดนอกประเทศไทย ดูได้จากจากรายงานว่า ผู้ติดเชื้อ COVID-19 เป็นผู้ที่ติดเชื้อจากประเทศอื่น แล้วเดินทางเข้ามา ถูกตรวจพบด้วยระบบเฝ้าระวังของประเทศ ● การระบาดระยะที่ 2 (Stage 2) หมายถึง เริ่มมีการติดต่อในประเทศไทย โดยคนไทยติดจากผู้ติดเชื้อโรคนี้นในต่างประเทศ ในทางระบาดวิทยามองว่า มีการติดต่อ รุ่นเดียว (Gen 1) คือ จากผู้ที่ติดเชื้อจากต่างประเทศ จึงเป็นการติดเชื้อในวงจำกัด ● การระบาดระยะที่ 3 (Stage 3) หมายถึง มีการติดเชื้ออย่างต่อเนื่องหลายรุ่นต่อเนื่องกันไป (Gen 2, Gen 3, ...) ว่าง่ายๆ คือ การติดต่อระหว่างคนที่อยู่ในประเทศด้วยกัน เมื่อถึงระยะนี้แล้ว จำนวนผู้ติดเชื้อในประเทศจะเพิ่มแบบทวีคูณ <p>ส่วนระดับการเตือนภัย มีสามระดับได้แก่ ระดับที่ 1 ให้เฝ้าติดตามข่าว ระดับที่ 2 ให้เตรียมป้องกันตนเอง ระดับที่ 3 คือ หลีกเลี่ยงการเดินทางไปในพื้นที่เสี่ยงภัย ส่วนระดับที่ 4 คือ ห้ามเดินทางเข้าออกพื้นที่เสี่ยงภัย</p> <p>จนถึงต้นเดือนมีนาคม ประเทศไทยยังอยู่ในการระบาดระยะที่ 2 อย่างไม่รู้ดี ผู้เชี่ยวชาญเชื่อว่า ไม่ช้าก็เร็ว เราจะเข้าสู่การระบาดระยะที่ 3 แน่แน่นอน การชะลอเวลาออกไปมีผลคือทำให้ระบบบริการทางการแพทย์และสาธารณสุขมีความพร้อมมากขึ้น การเข้าสู่ระยะที่ 3 อย่างช้าๆ ยังจะช่วยลดปฏิกิริยาของสาธารณสุขชนให้มีความตระหนก (Panic) น้อยกว่าด้วย</p> <p>กรมควบคุมโรคได้คาดการณ์การระบาดและเสนอมาตรการในระยะที่ 3 ไว้ โดยอธิบายว่าโอกาสที่ประเทศไทยจะเข้าสู่ระยะที่ 3 เป็นเนื่องจากความเสี่ยงต่างๆรอบตัวเรา ได้แก่</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. สถานการณ์การระบาดในประเทศอื่นๆ โดยเฉพาะในยุโรปและอเมริกา ที่ทวีความรุนแรงขึ้นเรื่อยๆ 2. แม้ประเทศที่ดูเหมือนไม่มีการระบาดมากนัก แต่หากเป็นประเทศที่ระบบสาธารณสุขไม่เข้มข้นเพียงพอ ก็อาจจะมีผู้ป่วยหรือผู้ติดเชื้อจากประเทศเหล่านั้นเดินทางมาประเทศไทยได้ 3. ผู้ป่วยส่วนใหญ่อาการไม่รุนแรง ทำให้ผู้ติดเชื้อที่ไม่มีอาการป่วยหรือป่วยเล็กน้อยผ่านระบบคัดกรองเข้ามาได้ 4. ประเทศไทยมีผู้ติดเชื้อภายในประเทศที่ไม่สามารถระบุต้นตอของการติดเชื้อได้ 5. ประเทศไทยยังมีการจัดกิจกรรมรวมตัวกันจำนวนมากอย่างต่อเนื่อง <p>การคาดการณ์นี้ กล่าวถึงความเป็นไปได้ของการระบาดในประเทศไทย 3 ฉากทัศน์ (Scenarios) คือ</p> <ul style="list-style-type: none"> ● ฉากทัศน์ที่ 1 ระบาดรุนแรง เพราะไม่มีการควบคุม ($RO = 2.2$) จุดสูงสุดของการระบาดจะอยู่ในเดือนสิงหาคม คาดว่ามี 	

ผู้ติดเชื้อรวมแล้ว 16.7 ล้านคน ในหนึ่งปี – ไม่น่าเกิดขึ้น เพราะการควบคุมที่ผ่านมาได้ผลดี

- ฉากทัศน์ที่ 2 สามารถชะลอการระบาดได้พอสมควร ($RO = 1.8$) จุดสูงสุดของการระบาดจะอยู่ในเดือนมกราคม ถึง กุมภาพันธ์ คาดว่ามีผู้ติดเชื้อ 9.9 ล้านคน ในสองปี
- ฉากทัศน์ที่ 3 สามารถควบคุมโรคได้ดี ($RO = 1.6$) จุดสูงสุดของการระบาดจะอยู่ในปี พ.ศ. 2564 และการระบาดจะกลายเป็นตามฤดูกาล และโรค COVID-19 จะกลายเป็นโรคประจำถิ่นของประเทศไทย คาดว่าจะมีผู้ติดเชื้อ 4 แสนคน ในสองปี

รูปที่ ๑ แนวโน้มการระบาดตามผลการคาดการณ์ ๓ ฉากทัศน์ พ.ศ. ๒๕๖๓ - ๒๕๖๔

* การระบาดในเขตชนบท (นอกเขตเทศบาล) น่าจะมีระดับต่ำกว่าเขตเมือง

Source: ศูนย์ปฏิบัติการตอบโต้ภาวะฉุกเฉิน กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข

การระบาดของโรค COVID-19 ในประเทศไทย จะเป็นไปตามฉากทัศน์ใด ขึ้นอยู่กับทุกฝ่ายที่จะช่วยกัน แน่แน่นอนว่าเราอยากให้อัตราการระบาดน้อยที่สุด และหมดไปเลย ซึ่งกว่าจะถึงจุดนั้น อาจต้องใช้มาตรการอื่นเพิ่มเติม เช่น การตรวจคัดกรองที่แม่นยำ การตรวจรักษาที่ได้ผลชะงัด และการมีวัคซีนที่คนส่วนใหญ่สามารถเข้าถึงได้

สุดท้ายเป็นเรื่อง Epidemic phase ที่ถูกใช้สับสนกับคำว่า Epidemic stage เพราะในภาษาไทย ใช้คำว่า ระยะของการระบาดเหมือนกัน จริงๆแนวคิดเรื่องนี้เป็นมุมมองภาพรวมการระบาดที่ขยายตัวถึงระดับโลก จึงสมควรเรียกว่า Pandemic phase มากกว่า เรื่องความสับสนนี้เกิดมาก่อนแล้ว ศูนย์ควบคุมและป้องกันโรคแห่งชาติของสหรัฐอเมริกา (US CDC) จึงใช้คำว่า Pandemic Interval Framework (PIF) แทน อย่างไรก็ตาม เพื่อเข้าใจเรื่องนี้ เราสามารถดูตัวอย่าง จากการระบาดของไข้หวัดใหญ่ H1N1 เมื่อปี ค.ศ. 2009 ดังในภาพนี้

